

ŽELEZO (Fe)

Ferrum

Materiál

Sérum alebo heparinizovaná (Li, Na, NH^{4+}) plazma.

Odber materiálu

Odber krvi za štandardných podmienok.

Frekvencia vyšetrenia

Denne

Statim

Áno

Referenčné hodnoty

Orientačné referenčné hodnoty v $\mu\text{mol/l}$ u detí

Vek	Dievčatá	Chlapci
Nedonosenci	6,4 – 33,0	
< 30 dní	5,2 – 22,7	5,7 – 20,0
1 – 12 mesiacov	4,5 – 22,6	4,8 – 19,5
2 – 3 roky	4,5 – 18,1	5,2 – 16,3
4 – 6 rokov	5,0 – 16,7	4,5 – 20,6
7 – 9 rokov	5,4 – 18,6	4,8 – 17,2
10 – 12 rokov	5,7 – 18,6	5,0 – 20,0
13 – 15 rokov	5,4 – 19,5	4,7 – 19,7
16 – 18 rokov	5,9 – 18,3	4,8 – 24,7

Orientačné referenčné hodnoty v $\mu\text{mol/l}$ u dospelých

> 18 rokov	Ženy	Muži
	6,6 – 26,0	11,0 – 28,0

Interferencie

Stanovenie železa ruší: (a) ikterus pri koncentrácii bilirubínu nad $1026 \mu\text{mol/l}$; (b) hemolýza pri koncentrácii hemoglobínu nad $0,8 \text{ g/l}$ (vyššie koncentrácie hemoglobínu vedú k nameraniu falošne pozitívnych hodnôt v dôsledku kontaminácie vzorky železom, ktoré je naviazané na hemoglobín); (c) lipemia približne pri koncentrácii triacylglycerolov nad 10 g/l .

Stručný medicínsky význam

Železo je najdôležitejší stopový prvok (kov), ktorý zaisťuje prenos kyslíka, oxidoredukčné procesy v tkanivách. 65 – 70 % je obsiahnutých v hemoglobíne a myoglobíne, približne 25 % je viazaných na transportné bielkoviny (feritín, hemosiderín, transferín) a ostatné je obsiahnuté v enzýmoch obsahujúcich železo. V plazme je železo viazané na transportný proteín transferín, do buniek sa dostáva prostredníctvom špecifických transferínových receptorov. Vstrebáva sa v tenkom čreve, predpokladom rezorpcie je redukcia Fe^{3+} na Fe^{2+} . K tejto redukcii dochádza v žalúdku za prítomnosti kyseliny chlorovodíkovej a redukujúcich látok (kyselina askorbová, cysteín a pod.). Dvojmocné železo sa vstrebáva predovšetkým v duodene, spája sa s apoferritínom a je vo forme feritínu ukladané v pečeni. Stráviteľnosť znižuje vyšší obsah vápnika, fosforu, medi, zinku a kadmia v strave. Regulácia príjmu Fe sa deje spätnou väzbou podľa výdaja. Primárna

úloha železa v organizme je prenos kyslíka prostredníctvom hemoglobínu a uloženie kyslíka pre potrebu svalovej kontrakcie prostredníctvom myoglobínu. Železo je prítomné aj v hemových enzýmoch – cytochrómoch, podieľajúcich sa na prenose elektrónov a niektorých detoxikačných reakciách. Je obsiahnuté aj v niektorých nehemových enzýmoch a metaloproteínoch. K **deficitu** železa dochádza pri jeho nedostatku v potrave alebo pri zníženom vstrebávaní, ďalej pri chronických stratách krvi, defektoch syntézy hemoglobínu alebo transferínu, akútnych a chronických infekciách, malígnych procesoch. Znížené hodnoty železa vedú k potlačeniu funkcie enzýmov obsahujúcich molybdén, spomaleniu rastu, zníženiu plodnosti a zvýšeniu hladiny medi v pečeni. Pri deficite železa sa zvyšuje únava, dochádza ku zníženiu fyzickej výkonnosti, zvýšeniu tvorby kyseliny mliečnej vo svaloch, je zhoršená schopnosť udržiavania telesnej teploty pri chladovom strese a vznikajú neurologické abnormality. Závažnejší deficit Fe sa prejavuje hypochromnou anémiou, čím dochádza k narušeniu zásobovania tkanív kyslíkom. Typická je svetlá farba slizníc a kože, objavujú sa bolesti hlavy, iritačné stavy, krátky rýchly dych, časté sú zápchy, nafukovanie, malátnosť, únava. **Zvýšenú** koncentráciu železa môže spôsobiť nadbytočný príjem, zvýšené odbúravanie, opakované transfúzie, poškodenie pečene (hepatitída, steatóza pečene, pečeňová cirhóza), schizofrénia a niektoré psychózy. Vo vysokej koncentrácii pôsobí Fe toxicky, ukladá sa v pečeni, v slinivke, v myokarde, v koži. To vedie k pečeňovej cirhóze, fibróze pankreasu, kardiomyopatii.